

POKROK PUBL. CO.

vydává POKROK ZÁPADU a místal vydání

Pro Spojené Státy \$2.50 Pro Kanadu \$3.05 Do Československé republiky \$3.60

Základní peněžní částka se pomocí peněžních poukazek Express Money Orders, bankovních poukazek (Bank Draft), anebo v registrovaném dopise.

Oznamujete-li své přestěhování, udejte starou i novou adresu.

Dopisy z kruhů čtenářstva uveřejňujeme ochotně. Musí být stručné, psané bez úmyslu někoho osobně poškodit a podepsány plným jménem, ať již má být v redakci utajeno, anebo v dopise uveřejněno.

VNĚJŠÍ A VNITŘNÍ NEPŘÁTELE ČESKOSLOVENSKA

Pronášejí-li se u nás politické řeči o příchodu našich poměrů mezinárodních i vnitřních, vypadá to někdy jako vyhlídka do budoucnosti téměř idylické. S okolními státy budeme v poměru přátelském nebo aspoň korektním a doma se budeme chovat ke všem cizím národům naprosto spravedlivě a rovnoprávně, abychom z nich udělali dobré občany státu. Tak si růžově zabarvujeme budoucnost, vycházejíce pouze z vlastního stanoviska i přilhlivosti ke své dobré vůli. To je ovšem politická poesie, kdežto skutečnost nepochybně bude vypadati mnohem jinak.

Především nesmíme se nijak klamati o tom, že souseď poražení, kteří nám jako vítězům musili postoupiti část území, tedy rakouští i říšští Němci a Maďari, budou pomýšleti na odvetu i budou se chovati k nám více méně korektně. Je tomu potud, pokud nebudou mítí naději, že by mohli zvrátiti nyníjší evropskou situaci. Není přece možno si představit, že by Němci a Maďari, u nichž byl nacionální fanatismus vypěstován až k zuřivosti, náhle se smířili se svou porážkou a jejími důsledky. Myslenka odvety bude u nich žítí ještě velmi dlouho a dle toho bude se zařizovati jejich zahraniční politika. Snad teprve v nových generacích, jež samy neprošli drtivým účinek katastrofy po šíleném rozmachu k světovládě, možno očekávati změnu ve smýšlení, udrží-li se nyníjší stav dosti dlouho. Podobně bylo tomu ve Francii, kde po roce 1871 všechny myšlky povznesla myšlenka odvety, k níž po mnoho let směřovalo veskeré úsilí. S novou generací a změněnými mocenskými poměry však snaha po odvetě ochabovala. Před sehou Strassburku v Paříži konaly se sice každoročně vlastenecké projevy, ale již spíše pietní než hrozivé, a je nepochybné, kdyby Německo bylo samo válku nevyprovokovalo, že Francie by se byla do odvetné války již nepustila. Paul Deroulé, předseda ligy veteránů z roku 1871, jeden z posledních houževnatých hlasatelů odvety, jenž zemřel nedlouho před válkou, byl na sklonku života svého pokládán vlastně za fantastu a teprve nyní hodlají mu postaviti pomník.

Udržení nové situace však závisí na mnohých okolnostech a především na tom, podaří-li se uspokojivé vyříditi posud nerozřešené mezinárodní otázky, aby z nich nevznikly nové konflikty, stane-li se Svaz národů pod aegidou vítězů velmocí skutečně rozhodujícím mezinárodním činitelem, o čemž se nanesou projevuji pochybnosti, čemž však Clemenceau, Lloyd George a Wilson stále důvěřují, a konečně rozřeší-li se ruská otázka takovým způsobem, aby sjednocené nebo federalizované slovenské Rusko mohlo obnoviti svůj dřívější poměr k mocnostem Dohody a doplniti nový systém rozhodně převahou vítězů velmocí v světové politice, při čemž by ovšem

musilo dojiti k příslušnému doplnění a revizi mírové smlouvy. Zatím všechny diagnózy potvrzují současně, že mentalita Němců se nezměnila, odhalují se stále nové německé intriky, jako nejnovejší komedie, kterou hraje generál von der Goltz v Kuronsku, ve francouzské sněmovně pak poukazuje, že se německá armáda obnovuje tajně a že nebylo učiněno vše, čeho je třeba ke skutečnému odzbrojení Německa.

Nám, kteří známe Němce lépe, než je znají na západě, je také jasno, že žádné výhody, jež spojení poskytnou rakouským Němcům, třeba i na náš úkor, neodvrátí vídeňské politiky, aby netihli k Německu a aby s ním nešli v kritickém okamžiku proti spojení a tedy i proti nám. A pokud jde o Maďary, nemůžeme přilhl spoléhati na to, že se rozkmotí s Rakouskem následkem připojení západních uherských komitátů k Rakousku. Tyto komitáty jsou přilhl nepatrné proti území, jež z maďarského panství připadlo k Československé republice, kromě toho pak Maďari nemohou očekávati, že by s námi mohli společně pracovati proti Rakousku, kdežto v Rakousku naleznou vždycky ochotu k intrikám proti Československu. Ostatně již jsme viděli nejen Belu Kuna, ale i Friedricha hledati cestičky do Vídně a ke společenství maďarsko-rakouskému může také značně přispěti, bude-li maďarská menšina v naší republice postupovati společně s německou menšinou, jak je v plánu německých politiků.

S dalším souseďm, Polskem, se nalézáme ve vážném sporu a měli jsme s ním již vojenský konflikt. O tom, co ze sporu o Těšínsko, Spiš a Oravu může vzejíti, nelze posud nic určitě říci, ale dnes již sotva lze očekávati, že by došlo k mírné dohodě a rozřeší-li se otázka těšínská jakkoli jinak, bude přátelský poměr mezi námi a Poláky na dlouho vyloučen, třeba by samozřejmě rozumové důvody odporučovaly těsné spojení s obou národy, jako je kdysi odporučovaly rovněž mezi Srby a Bulhary. Je také pravdě podobno, že od Poláků nás ještě více oddálí stanovisko, jaké zaujmeme k obrodě Ruska, neboť Rusko při svém znovuzřízení se střetne na svých západních hranicích s aspiracemi Poláků. Při tom bude konečně vyřizena i otázka východní Itálie, na níž máme značný zájem pro přímé spojení s Buskem, třeba že pak bude nutno odevzdati bližším soukromovcům Karpatskou Rus, kterou jsme prozatím přijali v ochranu. Ze Denikin právě uznal Poláky za spojence proti bolševikům, nemá jiného významu, než že se tím prakticky upravuje poměr mezi oběma armádami, jejichž boje se dostaly do styku.

Jediný souseď, s nímž nemáme přímého sporu, je Rumunsko. Led Rumunsko je již v důvěrném poměru s Polskem, s nímž se také domohlo společných hranic, zabraňuje celou Bukovinu i značnou část uhro-ruského území, a pomáháje nás také odříznouti od Ruska. Při znovuzřízení Ruska musí tyto přehmaty samozřejmě býti upraveny a tím samým odpádnou naše společné hranice s Rumunskem, s nímž pak budeme spojeni jen mezinárodním tokem Dunaje.

Rozhlédneme-li se tedy kolem sebe, vidíme, že — dle pořekadla: mnoho nepřátel, mnoho eti — zaujímáme ve střední Evropě místo velmi čestné. A postavení naše je tím pěstlivější, že všichni národové, kteří stojí proti nám za hranicemi, mají své soukromovce jako menšiny v našem státě. Jsme jako v obléženém městě, v němž obléhající vojska mají své stoupence, pracující pro ně všemi prostředky. Ukázalo se to již jasně maďarskými agitacemi a sabotáží na Slovensku, i tajnými ozbrojenými organizacemi Němců v Čechách a na Moravě. Nejnebezpečnější ovšem je menšina německá, jak svým počtem tak i svou neuvážeností k našemu národu. Učiní-li z této menšiny dobré občany Československé republiky je suad problémem několika generací při normálním klidném vývoji, ale pro nejbližší budoucnost musíme býti připraveni na tuhé boje. Měníme, že lze brzy dospěti k smírnému usmíření a že to záleží snad jen na nás, bylo by nehoráznou naivností. Ke smíru bylo by především třeba snižlivé nálady u obou stranách a ne takové náklady na straně německé, z níž došlo k beztříštnému přepadení české školy v

Stvolně. Se Švýcarskem nemůžeme se tu vůbec srovnávati, neboť takové srovnání přilhl jen ke vnější stránce konglomerátu národností. Ve Švýcarsku však není ani vědomí o různé národnosti, nýbrž společně tradice a odvěky vývoj skutečně způsobily, že švýcarská občanská různého jazyka tvoří jednotný politický národ, v jehož částech se neprojevují separatistické snahy, ba naopak celek působí ještě přilhlivě, jak viděti z případu vorariberského. Jest to tedy ve skutečnosti pravý opak našich poměrů.

Němečtí vůdové ostatně již předem zneškodnili opravdový smírný, že svým politickým snahám vytknuli nepřipustné eti. Nespokojíce se rovnoprávností občanskou, žádají svážit právní postavení jako národní celek, vlastně stát ve státě, což je sotva slučitelné s pojmem Československého státu, a není pochybností, kdyby se jim v nějaké formě i vyhovělo, že by šli hned dále a usilovali by uplatniti zásadu seburčení, kterou prohlašují, ve smyslu odtržení od republiky.

Vůči Němcům a národnostním menšinám vůbec, které Němci sjednotnili v odbojný blok proti nám, je možna jediná rozumná politika: Dáti jim bez úzkoprsých obav všechno, co národní stát při své povaze může povolití, jakovými menšinám, ale zároveň ošetřiti železnou pevnost a rozhodnost proti všem snahám po vzratném a státu nebezpečným. Je-li takový postup možno s republikou zjednatí vážnost, a více z bočati bylo marným ehtiti.

K pevné politice na venek i uvnitř za tak velkých obtíží bylo by ovšem třeba aspoň jisté konsolidovanosti v samém národě, který je představitelem státu. — Leč ukazuje se již, že ani vůči odbojným menšinám nebude prezentace našeho národa vystupovati jako celek. Sociální demokracie, která se získati "soudruhů" z menšiny, aby seslila své řady s ostatními stranami v příštím parlamentě, a posud není známo, jaké výpale jsou ochotni jim za to povolití. Kromě toho pak stojí v řadách Československé sociální demokracie také přímí nepřátelé Československé republiky. Levé křídlo sociálně-demokratické strany, které nepřestává býti její organickou částí, hlásá ve svých tiskových orgánech nade vši pochybnost jasně a určitě, že proletariát nemá zájmu na republice, kterou prohlašuje za stát měšťácký přes to, že socialisté mají vládu v rukou, i musí při míti jedinou snahu, co nejdříve tento stát rozbourati. Vládní strana sociálně demokratická pak tyto zjevné nepřátelé republiky trpí ve svém středu, neodvažuje se, nebo nechtějí oproti nim vystoupiti.

To je příznakem doby a tito suad nejnebezpečnější z vnitřních nepřátel státu budou konečně učiniti neškodnými buď vnějšími účinky události světových, nebo vnitřním konfliktem. Národ, jenž by neměl síly, aby je odolal, mohl by se prostě vzdáti nároků na vlastní národní stát. — Národní Listy.

VÝZVA Z OBCH

(Československá Informační Kanclář.)

Dr. Alice G. Masaryková, předsedkyně Československého Červeného kříže, posílá Československému lidu v Americe toto provolání:

"Používám příležitosti odjezdu paní Karmazinové, abych Vám posílala tento dopis. Jest to prostá, dobrá žena a poví Vám, jak zde žijeme a jak pracujeme, provedla jsem ji po kanceláři a skladištích, viděla všechno na vlastní oči a poví Vám, co Československý Červený kříž za tři čtvrti roku vykonal.

Mně dovozte, abych psala o tom, co mám na srdci, o čem přemýšlím a k čemu směřuji. Rodiči! Jest tomu skoro rok, co vydobyla nám svoboda. Mnohč je teď náruka a kritik, jedna však zůstává nezvratnou pravdou: za ten rok se vykonalo mnoho. Američtí žurnalisté, kteří teď republiku naši procestovali, s obdivem a uznáním mluvili o našich obětelných rolích, s úctou hovořili o radostné vůli k práci lidí dobrých. Probozíme se k pravdě, probozíme se k svobodě. Obrátíme se na Vás jakožto sto tisíc lidí, s ruku a vdov, kteří trpí dosud nedostatkem a právní Vámi: co tímto dáte, pousec Vám širok. Učiníte-li tak, budete sami lepší, sami

časem bohatší. To není fráse, to je skutečnost. Dovozte, abych Vám pověděla podobně. Žil bohatý člověk v žiřném kraji. Měl velké statky, továrny a peněze v cizích bankách i podulých výhodně investované, sám žil na jednom ze statků v krásné krajině a pracoval. Přišla jednoho dne průtrž mračen, po deštích a bouřích rozvodněné vody odplavily úrodu, podemněly stavení, statkář uchýlil se do malé sušárny na kopci s mladou ženou, jež prudce onemocněla. Vidí statkář kolem poust, žena v nebezpečí života. Hrdý od přírody. Vydám-li se k bratru za horou, požádám-li ho, aby pomohl — je tu pomoc rychlá; dám-li se na cestu na svůj vzdálený statek, doptá-li-li do bank, budu týden, čtrnáct dní bez pomoci. Co bude se ženou? Umře! A přec jdu jak žebrák, ale jsem bohatý. Těžko bylo statkáři, hlavu složil do rukou a hořce plakal. Tu žena na chatrac posteli v horečce zatpěla; vyšel a zamířil k bratru. Srdece mu kovově bilo a čelo bylo klidné. Zaklepal na dveře a řekl: "Bratře, povodeň se přiválila, rozbila stavení, žena nemocná. Jsem bohatý, ale dnes bez tvé pomoci zahyneme. Nežebraj, prošim a žádám."

Bratr hluboce se mu poklonil, jeho hrdošti a neštěstí, objal jej a pomohl mu. Do roka a dne bratr vše mu odplatil a že zachránil mu ženu takovou láskou a vděčností k němu zahorel, že nebylo mezi nimi bratrství, ale takové přátelství, které tvoří na zemi nebe. Tolik k sobě.

Náš země je bohatá, evropská, posilá výhodná, lid nadaný, ale byli jsme do válečné litice vtaženi proti jednomyslné vůli národa. Obrátí, rozvrácení vůli Němců, ale ne přemoženi. Spatný by to byl obehodník, který by nevěřil, že věasná pomoc uvolí síly národa. Potřebujeme pomoc a pak suroviny a rychlý, který nám dáte, bude zdrojem krásných úroků.

Poďte se, bli jsme se, naši boji krváceli — ale boj největší bilé tvářičky a jejich tátnkové pod drnem v Sibiři, ve Francii — kde ještě? Paříž hájila těla jejich oteu, Vám jejich krev uspořila syny a otec! Podívejte se! Kdyby byl průlom v Paříže se podalí, léta by byl trval boj! Na tisíce by bylo padlo svobodných synů velké Vaší republiky, nad níž ve volném větru třepotají se hvězdy a pruhu. Miliony a miliony peněz byste nebyli litovali!

Přeložte tento list do angličtiny a vkažte mým rodákům, neboť v mých žilách proudí krev oteu pouťníků — řekněte jim, že očekáme. Že povinnost svou poehopí. Jsme lidé práce, nejsme lidé slovy — nečeďte proto, aby se na nás zapomínalo. Jsou u Vás veliči jednotlivci, již chápou úkoly — tak Herbert Hoover a jiní; Červený kříž americký pomáhá — ale my chceme, aby americký národ pomohl.

A k Vám se obracím se naprosto jistotou. Vaší povinností je předně, abyste sami pomohli a pak, abyste vysvětlili širokým vrstvám americkým, kdo jsme. Uvédomte si toto: v těžkých situacích nepodleháme ani bolševismu ani reakci, ale svůj osud, svůj díl, svou cenu vidíme v novém světě, již tuší prezident Wilson, mluvčí národního národa amerického v Evropě.

A nyní prosím, abyste přilhlili znovu ruce k dílu: Vybírejte peníze a dejte je Hooverově missi, jež zakoupí předměty a šatstvo a pošle je. Sbíráte šatstvo obnošené a hlavě boty, boty a boty. Pošlejte do jara a stále! Pracujte s námi, žijte s námi! Vy nevíte, jak lidem stoupají slzy do očí, když berou do ruky Vaše dárky s krajkami, jež jste v předtých evluřích háčkovaly, nevíte, jak umdlené ruce žen znovu chápou se práce, aby osatily dětičky, uklidily jim — jen proto, že ony, jejich draží spí v chladné zemi, věří, že znovu naší za mřem dražé své: Vy nevíte, jak žilí lidé a věčně kritické jazyky sobeč a leuohať unakují, když vidí Vaší práci, práci drobných lidí velkých srdci. Vaše dary dělají divy a vděčnost nemalé slovy.

Pomáhejte nám vykřvat v poznání pravdě: věřte nám a uste nás žil pro velký cíl vždy a všude. Uprinné Vám tisknu ruku bez

konec. A. G. MASARYKOVÁ. Na Hradčanech, 17. října, 1919. P. S. — Zaslám adresu, na níž se Československé spolky mohou obracet; postará se o uveřejnění dopisů i jiných propagačních zpráv, rovněž o transport. Dárky adresované jednotlivcům však nepřijímá.

Adresa: New York, N. Y., 116 Broadway, American Relief Administration, European Children's Fond, Czechoslovak Department.

POSLEDNÍ ROMANOVEC

Vzpomínka kteréhoz pozdnímho večera v Praze roku 1914. Setkal jsem se na ulici se známým našim spisovatelem, který mi přilhlivým hlasem sděloval nové zprávy, kolující právě po Praze o postupu Rusů. Vyprávěl mi mezi jiným, že deputace ruských Čechů byla nedávno přijata carem, který prý jí přivítal velmi vše a prohlásil, že do Vánoc budeme již "jedna rodina." Nikdy mi nevyvázil z paměti vroucnost hlasu toho starého již muže, sálavý jeho pohled v žeru večera, tonoucím v záplavě pouličních světel, když mi vyprávěl o "bátuškově." Je to jenom drobná epizoda z doby, kdy u nás horoval kde kdo pro Rusko a kdy se pokládalo za nevlastenecké každé kritičtější slovo o jeho situaci. Zpomínalo se s lehkým srdcem, že je to Rusko carské. Poukázal na tuto skutečnost při odbytí mávnutím rukou, ano, carské hrčozvlády, která byla ještě ve svěží paměti z posledních let před válkou, nesměš otevířeně vzpomínati, jestliže jsi neměl býti pokládán za člověka nejistého, za spřežence očních nenáviděných, kteří nás vřivali tak těsným kruhem. Nejprve den svatováclavský a po něm Vánoce měly přiněsti rozhodnutí se strany Rusů. Ačkoli se lhůta prodložovala, naději našich rusofilů neklesaly. Z představ, které si oni vykonžili o osvobození naší vlasti, Romanovci nebyli nikterak vyloučeni. Zejména velkokníže Vladimír, kterého fama vyhlédla si již za budoucího českého krále, stal se u nás velmi populární. Byl hrdinou anekdot, kteréž kolovaly o porážkách rakouských vojsk a jak rychle se zakorenili jeho kult u nás, a tom jistě nelze svědci o kolmost, že mnoho dětí, narozených v prvních měsících roku 1915 bylo po něm pojmenováno.

Přišla řada zklamání, kterým se zprvu obeuě nedůvěřovalo, která ale posléze podlomila naši naivní víru v ruskou pomoc. Obraty pro nás nevyvážitelné nastaly ve válečných událostech. Začali jsme chápati jejich dosah teprve, když nastala v Rusku revoluce. Tehdy teprve se nám zdálo, že vystoupil ze zákulisi tajemný režiser strašlivého krvavého divadla, aby usvědčil ony fanatiky a snilky z roku 1914 z bezměrné bláhovosti. Tehdy teprve jsme poznali, že různý krok dějin spěl k určitému pevně vytknutému cíli, ehtěje zabrániti tomu, co by si bylo vyžádalo dalšího dlouhého odkladu a tolika nových obětí v případě, že by bylo došlo k splnění oněch pošletých snů o ruské provincii v českých zemích. V české duši odehrál se v několika letech války proces, v němž byla přezkoumána politická zkušenost našeho národa za celé století.

Jen z neznalosti Ruska a jeho skutečných poměrů mohla u nás vzniknouti a tak se rozšířiti naděje v jeho přímou účast na našem osvobození. Poddávali jsme se příliš naší obrozenské tradici, zapomínajíce, že sen, který byl tolika nutným východiskem z tísnivé situace našich buditelů, nemůže býti nikdy realizován. Domnívali jsme se, že Rusko známe, víme-li o něm něco z jeho literatury. Zatím však opájeje se vřtvoři té minulé již generace velikánů ruského písemnictví, kteří ve své vlasti jako misionáři v zemi divochů hlásali své evangelium, nevímali jme skutečnosti, která k nám pronikala ze zpráv o politických událostech v Rusku a byli jsme nevětni k osudu svých ruských bratří. Třeba že jsme od nich očekávali spásu. Tato spása přišla, leč docela jiná, než kterou jsme očekávali, spása velká, tragická, spása pro celý svět a nikoli jen pro nás, jak jsme si ve svém sobečství přáli. Avšak dosud je tu tolik věcí nevyvážlivých, tolik motivů nevyvážlivých ze spleti, čmouš, v kterém se zmlítalo a dosud zmlítá Rusko, třebaž se určitě rýsně na pozadí dějin jeho mohutné gesto vykřipitelské.

A tu jakoby opona, za níž více tušili než viděli jsme prosvítati velké děje, se zvedla — když přetěme si spis francouzského žurnalisty Charles Rivefa, "Poslední Romanovec." Je dobře, že jako první vážný informační pramen o Rusku za války a za výbuchu revoluce dostává se nám do ruky kniha, kterou psal cizinec, posuzovatel zcela chladný a střilivý. Rivet maluje obraz Ruska na velkém přelomu jeho dějin s důvtipem zkušeného diplomata, s rozhledem praktického kulturního historika a možno říci i s uměním zručného malíře, skizujícího události a lidi s lehkostí a jistotou, kteréž možno jen obdivovati. Diplomát — autor díle v Rusku jako dopisovatel Tempsu — vytýká své vlastní neznalost, politické chyby, kterých se v Rusku dopustila a přilhlivá tu otevířeně okolnost již dosti známou, že světová válka se připravovala ve Francii jako v Německu, které bylo jen metodičtější a soustavnější ve svých dobyvačských plánech. Nezájmá však nás tolik tento rámec jako vlastní plátno obrazu, v němž bystrým, pronikavým pozorovatelem je zachycena tragikomédie dvořského zákulisi petrohradského, kde nutno hledati příčiny všech válečných přemetů předrevolučního Ruska. Neměno poutavě je vylíčení revolučního převratu v Petrohradě, abdikace careva a konec slávy dvorské kamarilly v kasematách petro-pavlovské pevnosti. Chybí sice historii posledního Romanovce do datek, v němž by figura tohoto potentáta zmizela nadobro v propadlišti, ale chápeme, že takové vylíčení osoby, pokud stojí v prudkém světle velkých dějinných chvíli, postačí a že jen to bylo účelem knihy, vydané v květnu roku 1917, kdy další osud carské rodiny nedal se ještě předvídati. — V tom také spočívá plus této duchaplné a bystré knihy: že nečene za se senzacionalist, nýbrž chce podat poutavý obraz vzdělanému světu, obraz, který stane se nepoehybne důležitým pramenem pro budoucí historiky, neboť nesbírá studijní materiál z druhé ruky, — čerpáje namnoze z vlastních dobových zkušeností.

Světlo, v jakém tu vystupuje poslední Romanovec, odhaluje nemilosrdně chladného, netečného muže, jakýsi fantom člověka, který vnesl do dvacátého století kus středověku, suad jen proto, aby naplnil osud svého rodu. Jeho původní nevyvážlivý poměr k ženě, s kterou se oženil bez lásky, změnil se společným zájmem o osud dítěte, ohroženého záhadným způsobem ve svém zdraví, v neblahé pouto, které vede k uplatnění neobmezeného vlivu německé princezny na osudy ruské říše. Dvě politiky tu zápasí: v osobě carevny trpný odpor a v osobě jeho ženy výbojnou panovavostí. Politika dědice, který nečee ani na píd' ustoupiti před dobou mu nepřátelskou, boje se, aby nepozbyl učebo z jmění, svěřeného mu jeho předchůdci, který je schopen této své zásadě obětovati miliony životů svých poddaných a politika cizinky, která napíná všechny své síly, aby uplatnila svůj vliv na státní záležitosti na úkor carské rodiny, obklopuje se tolika svými lidmi z říše, kterými obkazuje nejvyšší místa úřednická a ovládá tak dle diktátu z Berlína celou ohromnou ruskou říši. K dovršení zmatku uplatňuje se tu ještě politika milců, která je často rozhodující. V řadě milců, kteří se vystřídali u petrohradského dvora za vlády posledního Romanovce, vyniká Rasputin, zjev upří zvrhlosti, který ssaže krev svého národa. Jako jeho západní družbův z minulosti, pověstní sejdří. Cagliostro a j., také tento sibiřský sedláč obratně operuje magií netismem a vyšvihne se pomocí něho až k vládnímu veslu, kde zejména za války řádí jako nespoutaně divoké zvíře. Je to žance na sopec, jejíž výbuch také nedá na sebe dlouho čekati. Jako pobědka eti se vyprávění o doměcích zábovách, které vystřídávají v carské rodině vyřizování státních záležitostí: kdy nejvyšší úředník říše pro zasnání carevny a její družiny napodobuje skok pardála, by suad jen pro toto své šuškovské madání vyvolen pro svůj zodpovědný úrad. Takové ministry mělo Rusko ve světové válce! — Tyto stránky Rivetovy knihy dovedou otrásti nejotřelším čtenářem.